

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 26 DE JULIOL DE 1912

NÚM. 1752 ————— ANY XXXIV

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LA FEINA DE MÉS BON FER

—Ja estem en trajo de bany;
ja'ns hem posat a la fresca...
Ara, de cap al gibrell,
a fè una estona de gresca.

Hostes de compromís

Tres coses principalment pertorben l'apacible vida provinciana: les malures epidèmiques, les inundacions y les visites dels alts personatges. D'aquets trastorns, el darrer es el que se *sofreix* ab més gust y el que passa més ràpidament.

Passar ràpidament... Heusaquí el caracter dels viatgers augustos. Jo no he entès mai aquesta pressa; jo no sé si ho fan pera que la gent no s'acostumi a veure'ls y no deixi d'admirarlos, o si es que, en realitat, tenen molts afers, o si tal volta porten segones intencions, que'l meu cervell democràtic no pot, ni deu, cometre la gosadia de voler escatir. Me permeto, no obstant, senyalar una relativa inutilitat an els tals viatges. Pera les autoritats municipals de segon y tercer orde, ells representen un formidable motiu de preocupacions. Tots solliciten ab insistència una visita del viatger il·lustre; mentres aquest es lluny, són prou gosats pera demanar que vingui; quan el tenen a la vora, allavors ve el patir y el segament de cames. Generalment, la fatalitat juga un paper importantíssim. L'arcalde recomana entusiasme als veïns y els veïns no s'entusiasmen; l'arcalde prepara balles y aquell dia els balladors no tenen ganes de ballar; estudia detingudament qüestions d'alta etiqueta y, preocupat ab això, s'oblida de llevar-se el barret; fa escombrar els carrers pera que l'hoste no ensopegui ab escombreries y l'hoste ensopega ab els escombraries y ab el carro de la neteja; repinta els fanals y aquell dia s'apaga la llum; disposa que reguin y aquell dia plou; trasbalsa el verd de fòra, pera adornar els dintres, y el verd se mustiga abans d'hora; aixeca tribunes pels passeigs y posa penjarelles als arbres y el vent li destrossa tot; prepara discursos y se li sega la paraula; imagina un horari y un programa y l'il·lustre hostatjat se presenta allí ont no l'esperen y no compareix allí ont era esperat; tot són correddisses, sobresalts y confusió; les ordres són interpretades malament; quan el personatge demana beure, se li porta menjar; quan sent necessitat de caminar, se li presenta el cotxe; en els llocs ont esperen deixar-lo embalat, ell hi passa indiferent; en aquells altres ont no voldrien que hi mirés, ell hi mira y s'hi entreté; en fi, en aqueixes ocasions no hi ha previsió que hi valgui y els actes més seriosos devenen escenes d'opereta, sobre les quals jo dec cridar l'atenció dels meus companys, versats en coses de teatre, per si en elles hi troben una possible regeneració del nostre teatre català.

A Girona no ha vingut un personatge reial que no hagi deixat una anècdota pera contar.

Del rei Amadeo se diu que, havent ofert un opulent cigarro a un distingit gironí, aquet va agafarho pronunciant unes semblants paraules: «Mercès, magestat; el fumaré tota la vida».

Ara, ab motiu de la vinguda de l'Infanta, ha ocorregut quelcom digne d'esmentarse. Pera comensar, una hora abans de l'arribada de l'augusta viatgera varen tocar a somatén.

Després, les autoritats y senyores principals, ab el senyor bisbe incluiu, esperaven en la plassa del Marquès de Camps y, pera arresserarse del vent molestós, varen romandre fent tertulia ficats dintre una escaleta. Ja no parlo dels bons somatents presentant les armes, ni de la gorra de l'*abanderado* —gorra heroicament nova,—que substituïa el capell cotidià, per una mal entesa marcialitat que, si l'Infanta en fos sabedora, condemnaria segurament. Ni parlaré tampoc de les levites tretes del bagul a corre-cuita, ni dels barrets de copa respallats a rapel que demanaven a crits oli de fetge de bacallà, ni de certs incidents ocorreguts; tot això acompanya fidelment per tot arreu als prínceps y reis y grans personatges que viatgen pera veure pobles o pera que'ls pobles els vegin an ells.

Això no es obstacle pera que la visita de l'Infanta no sigui d'agrair. Ens ha semblat altament simpàtica una dama ardida y intel·ligent, a la qual ens hauria agradat veure recórrer la nostra ciutat sense cap mena de pressa, admirant la patina dels nostres monuments arquitectònics, la frondositat de nostres arbres y la suau melangia dels nostres enderrocs.

Ara, mercès a la curosa sollicitud del nostre batlle, qui ha fet gran neteja de carrers y places, el pas de l'Infanta ha sigut com una mena de bugada, i que ja'ns convenia, a fè de Déu!

P. BERTRANA

FLORS DE BURGÉSIA

Pera l'amic Prudenci Bertrana.

Els vostres articles, estimat Bertrana, venen a esser qualche cosa com un herbari de provincia; com a flors provincianes que mostreu entre les fulles d'un album familiar. —Aquí—dieu—và la flor de l'*home seriós*, exemplar curiósissim que seria deplorable no trasmetre a les posteritats; aquí và el jove conservador, que ja es, quasi, tan *infant terrible* com el dalmacista; aquí và la dama organitzadora de festes patriòtiques, que vol que'ls altres fassin l'hospital pera'ls desgraciats que ella ha contribuït a fer...—

Desiara, també, la meua «provincia» dona les seves flors... Hi hà esperits misantropics que s'exalten y enfureixen a cada una d'aqueixes vegetacions pululantes de la capital provinciana, bolets parasitaris del bosc humà. Tinguem nosaltres la superioritat de veurehi sempre una dolça ximpla, capas de que qualsevol Coppée la poetisi un dia, com va ferho ab els seus bons botiguers parisencs... Les humanitats mitjanes senten, a voltes, una com a *coqueteria del «taparrabos»* esperitual que, sense adornarse'n, porten...

Jo he volgut avui oferirvos un pom de flors provincianes, pera augmentar la vostra cullita. Avui, quan la ratxa de puritanisme burgès se tradueix, a la propia Barcelona, ab punicions materials contra la blasfèmia (com si la llibertat no fos cosa superior al bell parlar y la multa legal cosa pitjor que la blasfèmia), y ab ingerencies molestes contra les blanques cambres dels cafès, que són l'excusa y la redempció de la vida...

La provincia, amic meu, no aima la poesia. Un bon matí,

té un funcionari que proibeix a les nostres Marguerides regar els testos d'alfàbrega del balcó, pera que les aigües no regalimin sobre'l senyor Esteve, que passa... Un altre dia, se lleva de mal humor contra'ls simpatics y benemerits pianistes de maneta, que alegren els carrers urbans y fins els donen categoria ciutadana y populosa; o contra'ls *rapsodes* pidolaires, cecs com el mistic Homer, o contra'ls saboiars que cantà el pobre cansoner plebeu Ruiz Aguilera, aquella única vegada que fou poeta:

Debajo de mis balcones
parábase el saboyano...

O contra l'etern *poetoide* de carrer, l'home de les rasses trashumants, vagament bohemi o hongarès, petit-rus o tartre, que porta en els ulls la visió de «l'imperi familiar de les tenebres futures», com digué Baudelaire, y en les mans la cadena de l'ós o del mico, que salta pera contentament dels nostres infants, repenjats sobre'ls ferros del balcó, ab avidesa de poesia...

Aquet matí, la meva bona y honrada fulla de provincia, porta un crit d'indignació que es tot un símbol; un crit d'indignació que ella creurà segurament una vèu del carrer, en comptes d'una vèu de la botiga, perquè és, precisament, la queixa d'un botiguer... Veureu...

Un bon botiguer de la meva ciutat adquirí una remesa de bruses de dona, bruses estivals, florejadades, recordances de kimono japonès y darrer crit de la moda, vaporoses y lleugeres, ab aquella vaporositat plena d'incitacions y promeses, flotants al ventijol sobre l'opulència endevinada de les formes...

Doncs, vetaquí que les primeres compradores d'aquella existencia comercial foren... ¿còm ho diré?... ¿es que no'm compreneu ja, sense dirho? Foren *elles*, les eternes consolatrius, muses inconcients y voluntaries de tothom... La llei les protegia, el pobre botiguer no podia negarse a la venda; que si hagués pogut!...

Y per carrers, y plasses, y passeigs, a l'atzar de la cerca de *parroquians*, les males dones exerciren una anti-propaganda del *gènere*, l'estigmatissaren y deshonoraren, fent que tota persona que s'estimi digués, davant la vista d'una d'aquelles bruses: *aqueixa es una...*—Y, naturalment, les senyores, *las señoras de verdad*, còm deia ab raó l'indignat botiguer, refusaren vestir-se ab aquelles *prendas*, y el bon comerciant va tenir de quedar-se les bruses sobrants...—D'aquí, en conseqüència, les lamentacions, els planys, contra l'autoritat que consent la lliure deambulació de les dones d'escandol, pera vergonya de la bona gent... Si aqueix brau provincia hagués sabut historia, hauria reclamat sens dubte una restauració de les lleis sumptuaries, que exigien a les *bergantes* una vestidura especial, pera que no les confonguessin.—La raó del botiguer, ja ho veieu, no podia esser més poderosa...

¡Oh, benhaurada provincia, ont encara les dones lliures no donen el tò de les modes noves, com en aqueix París que fa esgarriar totes les tartuferies humanes!

GABRIEL ALOMAR

Els espectadors de la vida

ELS COTXEROS

Res tan original com un cotxero. Un cotxero, porti humil gorra de pesetero, llueixi un barret de copa com els del «Círcol del Liceo» o gaudeixi la corona d'un barret de mitja copa, sempre es quelcom original y estrafalari. Un cotxero té dret al respecte de les gentes, com el patriarca d'una nova religió. Té filosofia propia, té costums, té barret, té trajo ab botons y són.

Si s'hi ficsen, al estiu,
es un «cine» cada casa...

Per xò, al veïnat que ho entén,
la diversió els surt barata.

SANCT IAGO

Patró de Sitges y exterminador d'hipocondriacs; armat de l'espasa de dos fils (*Hilaturas de Rusiñol Hnos.*) y de l'escud...ellòmetro, cobert de petxines d'apuntadors y a cavall de les seves conviccions, es, ab la Mancomunitat, la figura de mes actualitat.

La són també es una virtut dels cotxeros. Un home que té són es un home felís. L'esser cotxero es un remei contra la neurastenia. A tots els regidors, a tots els negociants, a tots els que pateixen mal de cap y migranyes de tota mena, desde les més senzilles fins a les més complicades, desde les que duren un moment fins a les que són de «sesión continua» en el cervell, jo'ls recomanaria ferse cotxeros pera fer greix. Aixís veuríem an en Canalejas que, pera descansar, els diumenges, agafaria un cotxe y ¡ala! a portar gent cap als toros, que sempre fora millor que portarla cap a l'Àfrica...

Els cotxeros són virtuoses. Del món prenen tot lo que no pot fer mal: dona propia, noveles per entregues y vi dols. Tot bon cotxero no es res més que un espectador de la vida: tot ho sab, tot ho veu, tot ho comprèn ab l'enlairament de mires del que té un seient enlairat. Ademés de la són té la gran virtut de la discreció. Un cotxero, per lo discret, es tot un ministre de la Governació pera lo que succeeix dintre del seu cotxe. Pera ell, dintre de la seva *nacló*, no passa res. La qüestió es que donguin bona propina. Tot se redueix a fer una bona llimpesa després del viatge.

Té tota l'autoritat d'un capità de barco o d'un general d'exèrcit. Pera ell el cotxe es un vaixell, els carrers, el mar, y el port, la cotxera.

La seva filosofia es individualista. Una filosofia com de cenobita, que

s'ho mira tot desde la seva columna. De la religió en treu una borratxera. Una borratxera a l'any, la diada de Sant Antoni del porc. Una borratxera a l'any no fa mal, distreu, mata el cuc y protegeix al benemerit gremi de taverners.

Els cotxeros se mereixen un monument. Els aviadors ja'n tenen a Anglaterra. Fora el monument de la tranquil·litat y la pau, aont una tralla posés una rúbrica de glòria; fora un monument ben civil y ben original, un monument perfectament català, com el d'en Pitarra, el pobre estatuat que està demanant una novela pera matar les hores. Bé se'l mereixen els valents cotxeros, perquè'ls cotxeros també són valents y no fugen quan passen coses com lo d'en Prim, lo d'en Maura y lo d'en Morral...

El bon cotxero també es graciós. Sempre té, a flor de llavi, un caliquer nyo y una ironia. Tot menjant, assentat en un banc de pedra, fa xistos. El cotxero gosa d'una perfecta bonhomia.

El bon cotxero es felís; quan ab la butxaca plena de propines và cap a retiro, diu:

—¡Me'n vaig al cel!—

El cel es la quadra.

AMICHATIS

INTER NOS

¿Saben lo que penso jo, respecte d'això de la purificació del llenguatge? Que entre els filòlegs, els gramàtics, els retòrics y alguns altres intellectuals que ara no recordo com s'anomenen, acabaran per farnos tornar tarumbes.

Els diuen—y potser ho diuen de bona fè—que hi ha que depurar el nostre idioma, traientli vicis, ennoblintlo, garbellantlo y restituintli, al mateix temps que la seva energia, la seva elegancia.

Tot això està molt bé, però ¿creuen de debò els senyors neteja-llengües que'ls seus propòsits van a realitzar-se dient-nos avui una cosa y demà un'altra y sortintnos cada dia ab una troballa filològica que ells consideren un nou perfeccionament y per nosaltres no es més que un nou enredo?

No fa gaire, en un treball, per cert molt curiós, un intel·lectual dels més acreditats ens feia saber que «s'havia fummat un cigar.» ¿Aont havien anat a parar les altres dugues lletres? L'intel·lectual no ho explicava: les feia fonedisses... y seguia fumant.

Y com que, fins ara, d'això que'ns venen als estancs y a altres llocs que no són estancs y que prou rabia fan a la Tabacalera, se'n solia dir *cigarros*, jo, sorprès per la novetat, vareig ferme aquesta reflexió:

—Si a la paraula *cigarro* se li suprimeix una *r* y la *o*, es de creure que a totes les paraules que se li semblen deu-rà succeïshi lo mateix.

Seguint aquest ordre d'idees, vaig posarme a buscar aplicacions de la citada reforma, y a les primeres tentatives vareig trobar-me ab que:

Un carreter, avui, al aturar el *carro*, atura el *car*.

Els objectes que abans eren de *ferro*, són de *fer*.

La part del gos que era *morro* s'ha convertit en *mor*.

Les flors, en compte de posarles en un *gerro*, se posen en un *ger*.

Y'l que diu una burrada no es un *burro*, sinó un *bur*.

Així ho imposa la darrera novetat introduïda pels intel·lectuals en el nostre llenguatge.

La consigna es terminant. Hi ha que depurar la parla catalana, y, pera conseguirho, cal no reparar en gastos. Si s'ha de suprimir una lletra, se suprimeix; si se'n ha d'inventar una altra, s'inventa; si s'ha de sacrificar el sentit comú, se sacrifica.

Pobres de vosaltres que'ls «celadors» de la llengua trobessin en el vostre bagatge un *menos*, una *iglesia*, un *barret*; pobres, que us sentissin *donar les gracies* a algú, o dir que una noia es *molt* bonica o declarar que un fet es *inverossimil*...

¿D'aont ho heu tret això? ¿Quí us les ha ensenyades aquestes heretgies?... No, senyors, no. *Menos* es *menys*; l'*iglesia*, una *esglesia*; el *barret*, un *capell*... Y s'ha de donar *grans mercès*, y s'ha de dir que la noia es *forsa* bonica y s'ha de creure que'l fet es *inversemblant* o, si això no us fa prou el pes, *inversemblable*...

Lo graciós es que, mentres els carrabiners-filòlegs, servers y puritans, justifiquen les seves repulses ab el desitg que tenen de netejar l'idioma de castellanismes, quan an ells els convé perquè el cas s'ho porta o perquè troben que això es elegant, s'obliden del seu puritanisme y sense dir: ¡Galia val!, us claven entre cap y coll tot el lèxic de la nació francesa.

En un article, no massa llarg, d'un dels deus majors de les nostres lletres, he tingut jo l'honor, llegintlo de correguda, de cullirhi totes aquestes flors ultra-pirenaïques: *Chauvinisme*, *cocardier*, *frappant*, *revanche*, *le sabre et le goupillon*, *panachisme*, *affaire*, *fiches* y *Dieu et Roi*...

—¿Sabs per què no fa tanta calor, aquest any?
—Per què?
—Perquè'l Sol està distret ab la política d'en Melquíades Álvarez.

•NEPTUNOS•

—Y ¿còm es que's banya ab ulleres?
—Home, aixís veig si m'ofego o no.

Es clar ¿què succeeix, després? Que'l public, desorientat y no sabent de quí fiarse, acaba per no fiarse de ningú y, entregat a les seves propies forces, fa, ab el català, cada desgracia que canta el credo, usant termes qual significat no coneix, però que ell ha vist en llibres y revistes.

Un ciutadà de molt bona voluntat, molt intel·ligent y molt estudiós, se me'n queixava, una vegada.

—Que no parlèm bé el català!—m deia.—¿Còm hem de parlarlo, si cada dia, ab el pretext de perfeccionarlo, ens el fan més enrevessat y més incompreensible? Jo ja no sé aónt

soc. Tan aviat ens enraonen en el llenguatge de la nostra terra, com en grec, com en xino... D'una *plassa* se'n diu un'*àgora*; d'una *presó*, una *ergástula*; d'un *quartel*, una *caserna*; les multituds son *gregaries*; el qui s'alaba, s'*vanta*; al seure, *prens seient*; si te'n vas, *prens comiat*; quan te quedes, *romans*... ¿No n'hi ha per perdre la xaveta?...—

La lamentació d'aquet català desesperat es la de la majoria dels nostres compatricis.

Sí!... Tenia moltíssima raó, l'home.

N'hi ha per perdre la xaveta.

Y per perdre el respecte—ab tot el respecte sigui dit— a la filologia, a l'etimologia, a la llingüística, a la retòrica y a la gramàtica.

MATIAS BONAFÉ

TAL COM VENEN, SE'N VAN

El barceloní:—Diguin lo que vulguin, Barcelona es una ciutat molt bona pera passarhi l'estiu.
L'extranger:—Sí, senyor, sí... Ja he vist que es bastant freda, ja!

COUPLETS POPULARS

QUE CANTA ACTUALMENT L'ARTISTA PEPE MARQUÈS

Música de «Ay Balancé, Balancé»

Molts senyors se'n van a fòra,
deixant les costums de dins;
uns van a pendre les aigües
y altres van a pendre'ls vins.

Allí a sota una figuera
hi ha senyorets *letxuguinos*
que passen hores felisses
ageguts com els tocinos.

Tots volen fer, volen fer
el senyor per pocs quartets,
hi hà qui diu que se'n va a Fransa
y no's mou dels Josepets.

Avui les noies que's pensen
anà una mica mudades,
per' sorti a passeig se posen
unes mitges molt reixades.

Ensenyant aixís les cames
a més homes fan patí,
però hi ha noia que hi porta
uns forats grossos així.

Una noia conec jo
que, per dur mitges reixades,
primè ha d'anà a cà'l barber
a ferse afeitar les cames.

Quasi ja ningú renega
desde que'l Governador
va amenassà ab fortes multes
a tots els blasfemadors.

Prò una marmanera viuda
ha pagat ja cent pessetes,
puig, sense pensà, a la plassa
deixa anar moltes *punxetes*.

Hi hà carreter, carreter,
que, quan s'enfada ab les mules,
per no renegà els hi fa
una creu sota la quà.

Ara exigeixen les modes,
a les noies elegants,
que vagin ben escotades
del darrera y del davant.

Exhibint la pell tan fina
y un trosset de bé de Déu,
els homes se tornen bojos
volent veure'l que no's veu.

Prò l'altra nit, l'altra nit,
plorava una noia ab pena,
perquè un pardal atrevit
se li va d'*ai,rò* a l'esquena.

J. STARAMSA

GLOSARI

L'ILLA DE LA CALMA

III

ES BORN

Lo primer que's troba a l'entrar a Palma, es Es Born. Es Born es el rovell de l'illa, es allí ont hi passa el meridà, es el pinyol, el cor y l'ànima.

Es Born es un passeig y una plassa, ab arbres de totes les mostres que crien les Balears, resistent an aquell sol que deiem y a l'airut municipal, y ab cases de totes les alsaries y de totes les arquitectures, desde el palau senyorial, sobri d'histories de decorat y bell y proporcional de linies, fins a les cases modernistes, ab els jocs de cal·ligrafia que té aquest estil capritxós dels arquitectes noncentistes d'idees adelantades.

An aquestes cases, per esser an el centre, hi viuen les forces vives de tota la població, o lo que'n diuen les forces vives, per poc vividores que sien. Aquí, els casinos polítics, montats pera jugarhi el tresillo, pera tenirhi una penya d'amics ont ensopirshi en comunitat y anar en corporació a rebre el quefe, el jorn que tenen la sort de que arribi a donarlos llument; allí, el centre d'agricultors, per no haver de viure al camp, que es ont hi hà més agricultura, si no menten les estadístiques; allí, el centre militar, pera poguer fer de paissà, canviant la vida de quartel per la vida contemplativa; allí, el casino dels senyors, aquets casinos que aquell que hi entra ja el reglament li diu que es senyor; allí els fomentos de lo fomentable, y tots els amics del país y els enemics de la llagosta, instalats en sales grandioses, ont tenen una balconada pera veure passar la rúa el dia de Carnestoltes, o l'arribada del quefe, o pera no veure arribar a ningú y deixar sol an el conserge.

A sota dels pisos, les botigues, també de la mena públiques, com cafès y cerveseries, fetes pera la discussió, encara que no s'hi discuteixi; els kioscos de periodics, pera'l ram de la cultura pública y la diversió privada; les barberies an els entressols, pera ferse retallar els cabells y anar a retallar als

veïns, y totes aquestes cosetes que necessiten les capitals pera la seva vida econòmica.

Es Born, com se veu y com hem dit, es aont van a parar les venes y d'ont en surten les arteries pera donar vida a la ciutat, y de la ciutat als suburbis, y dels suburbis a les costes, y de les costes a les onades (que per això es illa, pera tenir onades); es el foro, y es el mercat, y es el centre del moviment, però, com que aquet moviment es d'illa, es un moviment tan suau, que, sinó que'ns han ensenyat que'l nostre planeta rodola pel vuïd del no res o sia l'eter, quasi diriem que no's belluga.

An Es Born, més que pera'l burgit, sembla que tot sia preparat pera'l noble exercici del seure. A l'entrada y a l'eixida hi han quatre esfinxs de pedra. L'esfinx es un animaló d'anfibologia enigmàtica, que sol estar recolzat per tots els països de l'història ont s'ha criat aquet bestiar, però les esfinxs d'Es Born, no sols s'hi recolzen: s'hi assenten, per no gosar dir que s'hi ageuen. Tenen uns posats tan mandrosos, tan dormits, tan encarcerats, que estem segurs de que si s'alsessin no's podrien tenir dretes y's tornarien a sentar, y ja no hi hauria qui les fes moure. Ademés, de llarg a llarg, hi han bancs de pedra, disposats pera que hi seguin les majories; hi han cadires de ferro, reixades, pera les classes superiors, y balancins a tots els casinos pera tota mena d'associats, y si algú no troba sitial, tampoc cree que estigui privat de que s'assenti allí ont pugui, gaudint tothom, ab llibertat, del repòs que tot ciutadà té dret l·legítim a gaudir, y que per alguna cosa ens costa tanta sang, tants martirs y tantes guerres.

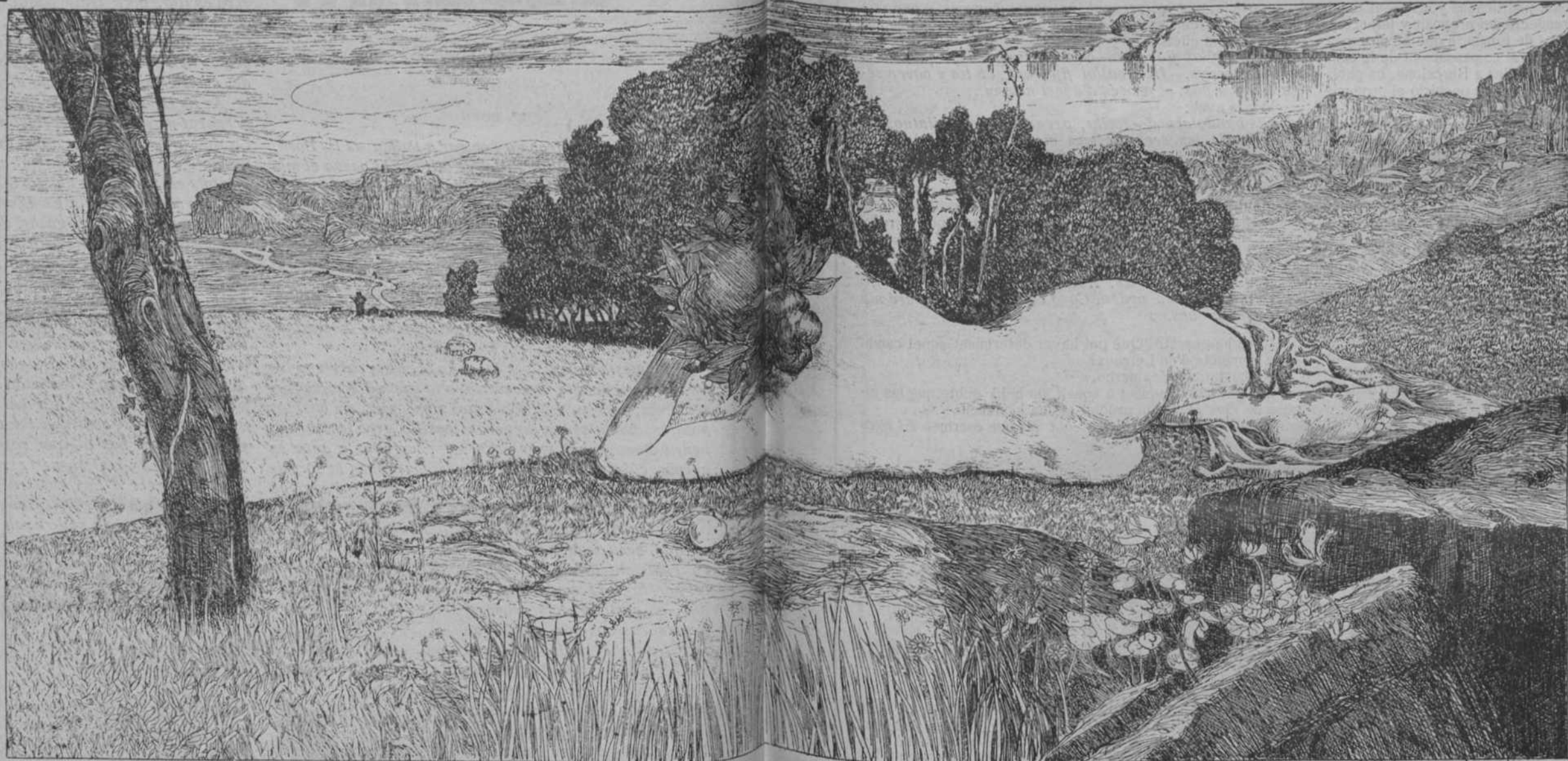
Aquet seure d'Es Born es tan simpatic, que no voldriem altre castig, per les nostres culpes y pecats, que esser condemnats a cadira, an aquet llac de beatitut, de

«SUPLANTATS»

—¿Deuen haver estat molt enfeïnats, aquets dies, ab això de l'infanta?...

—¡Cah, no, senyor, no!... ¿No veu que ara tot el monarquisme l'acaparen els de la Lliga?

PLANES ARTÍSTIQUES

calma y polsina daurada. La gent s'hi passeja poc a poc y no destorba al qui passa; la música que hi toca els dijous, toca baixet y a dos per dotze, pera no despertar als somniosos; les noies surten en processó fetes de cares ideals que enamoren sense exaltar; els cotxes caminen al pas, pera no fer remoure la grava; els joves d'aquells

balancins se venten silenciosament, callant y mirant aquelles noies; a dalt dels terrats hi toca el sol, que dubta entre anarsen o quedarse, per no haver de tornar a l'endemà; enllà d'enllà's veu el mar, silenciós també, pera no desvetllar als barcos y als que hi dormen dintre, y fins l'aigua d'una font que surt de sota de quatre tortu-

LA CANÍCULA

gues, raja ab prudencia y quietut, pera rimar ab tot lo que la volta, no sabentse, com la tassa de la font dels lleons de l'Alhambra, si es l'aigua la que escolta a la gent o la gent la que escolta l'aigua.

¡Oh, Born beneit, quin remei ets pera tots els que estan cansats de correr sense anar enlloc! ¡Déu te con-

servi el teu repòs, pera consol dels desesperats del burgit de civilitat! ¡Déu ens hi dongui una cadira an aquet temple del seure!

XARAU

¡Aigua, Senyor!

No's parla d'altra cosa.

En Lerroux, que, com se sab, havia unit a la seva sort la del projecte d'aigües presentat per en Gonzal de Rivas, ha fet a darrera hora una d'aquelles girades, si extranyes y incomprendibles a primera vista, justificades y altament explicables als ulls de quants, respecte del proposit y intencions del quefe dels radicals, sabem, de temps, a què atenirnos.

Fidel a la conducta adoptada al comensament de la campanya empresa pera proveir d'aigües a Barcelona, ha publicat *El Progreso* uns articles de ferma oposició al projecte de *Dos Rius*. Inutil dir que van aquets articles encaminats a demostrar lo perjudicial y ruinós que pera'ls interessos comunals resultaria la compra de *Dos Rius*, operació que califica de negoci beneficiós pera la companyia, els seus agents y col·laboradors.

Altres coses, totes més fortes, y afirmacions més greus que l'apuntada, ha dit y fet *El Progreso*. No les reproduim, perquè fora cosa d'omplir, ab elles soles, les planes de L'ESQUELLA.

Però vetaquí que, quan més empenyat semblava el combat, quan més enverinats eren els trets, surten diumenge els diaris y ens fan sabedors de que en Lerroux havia estat a visitar a la Subcomissió d'aigües, a Madrid, quan escrivim aquestes ratlles.

La visita d'en Lerroux tingué per objecte oferir el seu apoi als senyors encarregats de menar a bon terme el tinglado de les aigües, fentlos sabedors de que, lluny de portarse com un contrari, tindrien ab ell, ab en Lerroux, un amic y una influencia.

CONFIANSA EN DÉU

—¿Sabs què diu el diari?... Que en Canalejas acaba de ser agraciat ab una criatura.

—¿Ho veus? ¡Y tan vell que es! No't desesperis, home, que nosaltres encara'n podem tenir deu més, a la seva edat.

N'hem vist de grosses y extranyes. Hem presenciat canvis de casaca y virades en rodó. Confessem, no obstant, que no acabavem de donar credit al telegrama que tal deia. Tan enorme ens semblava el seu contingut. Seguiem dubtant de que la nova fos veritat, de que en forma tan violenta s'hagués després en Lerroux d'en Gonzal de Rivas, quan dilluns al matí y a l'hora en que *El Progreso* ens obsequiava ab un altre article, ens sorprengué un nou telegrama, aquet cop d'en Lerroux en persona, proibint als d'*El Progreso* seguir tractant de la qüestió.

Hem callat fins ara—deia El Progreso, reprenent la seva campanya.—Hem callat fins ara, ab tot y haver seguit, pas a pas, el procés d'aquet negoci...

Y més avall:

Els bandolers de levita, prenentnos y medintnos ab el raser de les seves ànimes metallisades... etz. Aixís, fins a lo infinit. De la lectura d'El Progreso's després que equival la compra de Dos Rius a una d'aquelles immoralitats suficients a fer dubtar de tot...

Mentres aixís s'expressava l'orgue del partit, deia el quefe als redactors del diari, en el telegrama a que'ns referim:

Suspendan campaña aguas emprendida inoportunamente sin consultarme. Asumo responsabilidad; exijo cumplimiento esta orden. Caso contrario procederé sin contemplaciones.

¿Què ha passat? ¿Què pot haver determinat aquet canvi en la conducta d'en Lerroux?

No costaria endevinarho.

Sigui el mobil aquest o aquell, no hi hà dubte que les aigües de *Dos Rius* han produït ja una inundació.

Y que en ella s'hi han ofegat els que escriuen *El Progreso*.

X. X.

NOVEDADES.—GRAND GUIGNOL ITALIA.—S'han celebrat consecutivament les dues funcions d'honor o benefici de l'Alfred Sainati y de la Bella Starace, representantse en la primera les obres *Babbo Goumas*, *Cravatta nera*, *Ave Maria* y *L'Usurario*, y en la segona *Il padrigno*, *Un bello scherzo*, *Calvario* y *Un gentil-uomo*; comedies y drames del mateix gènere dosimetric a que perteneix el conegut repertori anterior; produccions que no analisarem perquè, ben mirat, no valen la pena, ja que hem convingut en que, en elles, l'execució es el tot. Haurem complert, doncs, ab la nostra missió, fent constar que'ls eminents artistes foren aplaudits y festejats en cada un dels variats papers que interpretaren, refermant en cada un d'ells la seva gran ductilitat y el seu talent extraordinari.

Passariem, no obstant, per alt la representació de *La Vergine del Mar*, d'en Rusiñol, si no fos l'autor de casa y no's tractés d'una obra tan coneguda del nostre public. Y diem que la passariem per alt, perquè millor seria tirarhi un vel. La presentació d'aquesta hermosa comedia y fins l'interpretació, salvant rares y individuals excepcions, varen deixar molt que desitjar.

Del gènere alegre, han sigut molt ben acceptades, gracies a la picardia que enclouen y a la verdor de que estan vestides, les pessas *La dotte di Virginia* y *Contrato di nozze*.

S'han reproduït ab bona acceptació *La vecchia*, *Al mulino*, *In bordata*, *Tutto é in ordine* y *Un bacio per beneficenza*; havent

UNA COSA O ALTRA

—¡Alabat sia el sant nom del Senyor!.. Ja que no'ns deixen llensar a la montanya, llensem una mica al mar.

agradat, també, forse, per les excel·lències de l'interpretació, *La forza bruta*, *La leggenda di Xorof* y *Giorgis vive*.

Segons canten els cartells, es aquesta la darrera setmana de Guignol. Ho advertim als descuidats y peresosos que encara no hagin admirat als estudiosos artistes italians. Més val anarhi tard, que deixar d'anarhi.

—Poca cosa més, després dels èxits d'en Sainati, els explicarem de nou.

Al «Tivoli» ha debutat una companyia de sarsuela y opereta, de la que'n formen part la Pura Montoro, la Consuelo Baillo y la Lluïsa Rodríguez, tres dones hermoses y tres bones actrius. L'inauguració de la temporada fou dimecres passat, ab l'opereta en dos actes, lletra de Perrin y Palacios y música del mestre Vives, *La generala*. No tenim temps de parlarne.

Els demés teatres resten tancats o funcionant en ells companyies de variétés o cinematograf.

Al «Bosque» continúen els èxits de la guapíssima Fornarina y anuncien, pera quan aquesta acabi son contracte, el debut de la cèlebre estrella francesa Nita-Jo y, més tard, el de l'insustituïble Raquel Meller.

L'«Arnau» s'ha animat moltíssim ab les lluites japoneses entre en Jukio-Tani y els contrincants expontanis que se li presenten.

A l'«Eden» han inaugurat la *terrasse* y allò es cada nit un jardí de flors.

A l'«Alcázar» continúa triomfant la «*Revue de verano*», que es de *verano* completament.

La «Buena Sombra» tindran de tancar-la, si no donen alguna novetat al cartell.

Y el «Saturno Park», «Turó Park», «Iris Park» y demés Parks, continúen essent els llocs que omplen cada vespre els aimants de la fresca natural.

AL TURÓ PARK — SPORTS Y ATRACCIONS

L'alegria de la mainada.

ESQUELLOTS

GRAN batalla, el diumenge a la tarda, a la Rambla. Gran batalla y gran victoria.

Els barcelonins, que en aquelles hores prenen tranquil·lament cafè o s'esgarriaven, plens d'horror, en un cine, no varen adonar-se'n. Mes, per fortuna, vingué l'endemà *El Progreso* a explicar-nosho, y'l tremendo combat y la gloriosa victoria sigueren del domini public.

Es allò del adagi: «Per fondo que's fassi el foc...»

**

¿Què havia succeït?

A dir veritat, no es cosa facil explicarho.

Els joves *rebeldes* varen fer un miting; a la sortida volgueren donar un tom per la Rambla; la policia tingué per convenient barrar el pas als manifestants y... ¡ja som a Austerlitz!

Quatre columnes ocupa en l'orgue del *caudillo* la descripció de la batalla; però, com que pera mostra basta un botó, ens limitarem a copiar del pintoresc relato les següents heròiques línies:

«Ofase el silbar de las balas, el galopar de los caballos sobre el adoquinado, y á esto mezclábanse gritos, voces y imprecaciones.

»¡El pueblo se batía!»

**

Per'acabar, advertirém al lector que'ls tiros que durant el combat varen dispararse no passaren de dos o tres; que en la lluita no va vessarse ni una gota de sang y que si *El Progreso* no arriba a tenir, el dilluns, l'excelent idea de convertir el modestíssim fet—mereixedor, tot lo més, d'una gazetilla—en un horrorós combat digne del pinzell d'en Meissonier, a hores d'ara la meitat dels barcelonins ignorarien que la batalla hagués tingut lloc y l'altra meitat... no'n sabrien res.

UN grup d'electors del senyor Carcereny, disgustats per la evolució en sentit «melquiadista» realitzada per aquet con-

cejal, li han escrit una carta-repuls, demanantli que renunci a l'acta.

Y uns altres electors del mateix regidor, no sols li exigeixen que conservi l'acta que aquells volen arrebatari, sinó que, entusiasmats per l'evolució de que hem parlat, l'obsequen ab un banquet d'encoratjament.

Sense voler passar per profetes, pòt ja assegurar-se que'l senyor Carcereny se conformarà ab el criteri del segon grup y rebutjarà el del altre.

Y es natural.

¿Que farien vostès en el seu cas?

En un platet de la balansa, res.

L'esbargiment dels cossos grans.

En l'altre, l'acta y, ademés, un tiberi.
L'elecció no es dubtosa.

LA Comissió municipal de Governació se proposa demanar al Ajuntament una consignació de 40,000 pessetes pera instalar al Park un Observatori meteorologic.

Superba idea!

Perquè, naturalment, la creació del Observatori exigirà el nomenament d'un observador.

Y... vaja, siguin francs, senyors de la Comissió de Governació, ¿quí es l'afortunat pel qual va a instal·lar-se aquest Observatori?

ARA sí que es cosa feta! ¡Ja està cuit, ja!

Finalment, vindrà aquell *pavo* y s'acabaran aquells *paveros*.

¿Que quan serà, això?

No ho diem, per dagues raons:

Primera. Perquè s'ha tancat el cicle de la xerrameca, y

Segona. Perquè prou que deuen sapiguerho.

Unicament podem indicarlos que, abans del primer de Janer de l'any 1913...

¡Pam! ¡pum! y ¡cataplum!

¡Tot per terra!

Nosaltres, estem tan entusiasmats esperant l'hora, que, pera

donar expansió als alegrois que'ns pessigollegen tot lo dia els orguens de l'entusiasme, no fem sinó cantar, parodiant una música molt popular en altre temps:

«¡La República caremos!
¡La República vandrà!
¡La traerán las cubentudes
del partido radical,
cal, cal, cal!»

Nota.—Aquesta *cal* no té res que veure ab aquella cèlebre *cal* que, barrejada ab guix y ciment, tant va donar que dir, temps enrera.

¡Que consti!

SEGONS notícies oficials arribades de l'Habana, ha quedat definitivament sofocada l'insurrecció dels negres de Cuba. Ab aquesta ja son dugues les vegades, en pocs dies, que queda sofocat aquell moviment.

La primera, al ferse public que havia sigut exterminat el general Estenoz.

La segona, ara, ab motíu de la mort del cabecilla Ivonet.

A la quinta alí, pera que hi hagi pau, consideren indispensable que's mori algú.

Es el crit del poeta:

Sólo en la paz de los sepulcros creo...

DURANT l'exaltament belic-radical del passat diumenge, uns quants joves *rrrevolucionarios*, escapant de les furies policiaques, varen recullir-se en el despaig de la Central del Ferrocarril M. Z. A.

Alguna diferencia hi hà d'haver entre'ls subdits y l'emperador.

L'emperador no se n'hauria acontentat d'entrar al despaig del ferrocarril.

Ell hauria pres bitilet y... hauria tocat pipa.

JUGANT A CARTES

—Has tingut la sota a les mans y no te n'has sapigut aprofitar.
—Ja te la regalo, la sota. ¡Fos el rei!
—Espera't, que no trigarà gaire a venir.

SEGONS estadístiques, en els districtes interiors de Londres, solament en un any, han mort més de quatrecentes persones dessota les rodes dels automobils.

Veritablement, el dato no pot esser més desconsolador.

No desconsolador en el sentit del dolor que significa tan extraordinari número de víctimes. Desconsolador pera'ls barcelonins, en el sentit de l'endarreriment que representa Barcelona comparada ab Londres.

Aquí, total, ne deuen morir un centenar. ¡Vegin si'ns en falta, de *civilisació*, encara!

Ho veuen com lo que passa a Barcelona no passa en lloc més del món?

Un dependent de Casa la Ciutat s'ha presentat a la justícia denunciantse a sí mateix com a venedor d'empleos municipals; ab la particularitat de que, després de cobrar pel empleo la quantitat estipulada, y que no solia baixar de mil pessetes, el comprador se cansava d'esperar y l'empleo no acabava mai de venir.

—Y per què s'ha denunciat, el tonto, tan be que devia anar-li el negoci?

—Perquè algun dels compradors, sospitant que se li prenia el pèl, li ha enseynat un revólver, y l'home, posades les coses en aquet terreny, ha comprès que enlloc estaria tan segur com a la presó.

De manera que, si'l jutge vol castigar-lo, ja sab com ha de ferho:

Obrirli la porta del calabosso y posarlo al carrer.

UN exemple de restar:

El mestre.—Ficsathi bé: el teu pare devia al sabater seixanta pessetes y n'hi acaba d'entregar vinticinco. ¿Quantes n'hi donarà pera saldar el compte?

El noi.—Cap.

El mestre.—¿Com, cap?... Això es no coneixer l'aritmètica.

El noi.—Però conec al meu pare.

CIENCIES Y PACIENCIES

SENSE NOTICIES

—[Es extrany! Ja no se sent parlar de la guerra italo-turca.
—Jo li diré... Això és que la darrera batalla ha sigut tan terrible, que han mort els d'un bando y els de l'altre.

M. PIERRE LOTI
de Raoul dels Hugonots.

En una festa íntima que ha tingut lloc a Rochefort, el famós novel·lista francès ha cantat el quart acte de *Gli Ugonotti*.

PONT DEL RISORGIMENTO, damunt del Tiber, a Roma. És el pont de pedra d'un sol arc que té més extensió del món. S'ha construït en quinze mesos.

HUBERT LATHAM
cèlebre aviador que ha sigut des-
trossat per un búfalo a l'Àfrica
Equatorial.

ESPOSALLES D'ESTIU.—L'innovació ve d'Àustria i ha sigut adaptada a Anglaterra fa pocs dies. Mr. Sharpe y Miss Violet Sheppard, originaris de Melbourne, s'han casat en una església de Londres, assistint a la cerimònia tothom en trajo blanc, nuvis, testimoniis y convidats, completament blancs, del barret a les sabates.

RESPOSTES PAGADES

Josep M. Vellís: No'n fassi cas. Va esser un xisto del dibuixant. Ell no hi passa per lo de xisto, no obstant. Ell diu que es una genialitat.—Eduard Feu: [Home!... Això de fer consonantar avia ab galla, això sí que passa de genialitat. L'article tampoc ens té utilitat.—Josep Gorina Roca: Algunes n'aprofitarem.—N. N.: Coses aixís han de venir firmades. Del contrari, corren el perill d'aquesta, que ha anat de pet al cove.—Daniel P. F.: No es que estigui malament, es que resulta empalagosa. ¿Sab? M'ha fet l'efecte d'un caramello de goma.—Josep Caballé: Això es ingenuïtat y tendresa. Y, sinó, probes:

Ai, jo t'estimo
y per probarte
lo meu carinyo
voldria darté
un fort petó
fet ab passió.

¡Ah, dolent!...—Pep Cistellé: Molt serà que, ben garbellat, no'n surti alguna cosa de bò pera la cartera.—B. Roig y P. Oriol: Lo mateix dec dirlos a vostès.—J. R.: El dibuix que m'envia es molt... ¿còm li diré jo, ara?... Molt elemental.

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

COLECCIÓN DIAMANTE

OBRA NUEVA = TOMO 115

MANÓN LESCAUT

por el Abate Prévost

Un tomo de 224 páginas. Ptas. 0'50

Edicions populars d'en Santiago Rusiñol

El despatriat

Preu: 1 pesseta

EL QUART DOLS

Llaminadures del cor

Preu: 2 rals

Gracies, xistos y ocurrencies
sobre'l plet del matrimoni
y les seves conseqüencies.

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

EL MOSQUIT

—¡Pobres de nosaltres!... Mira, s'ha anat a posar, precisament, damunt el nas del santcríst...
—¿Que faig, Tòfol?
—¡Mata'li!